

LÊ ĐỨC HÌNH - NGUYỄN CHƯƠNG

THẦN KINH HỌC TRẺ EM

Xuất bản lần thứ hai, có sửa chữa và bổ sung

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC
HÀ NỘI - 2001

LÊ ĐỨC HÌNH - NGUYỄN CHƯƠNG

THẦN KINH HỌC TRẺ EM

Xuất bản lần thứ hai, có sửa chữa và bổ sung

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC
HÀ NỘI - 2001

BIÊN SOẠN

PGS. TS. Lê Đức Hình

PGS. TS. Nguyễn Chương

PGS. TS. Nguyễn Quang Bài

TS. Trần Thu Hương

PGS. TS. Nguyễn Phương Mỹ

CHỦ BIÊN

PGS. TS. Lê Đức Hình – PGS. TS. Nguyễn Chương

*Tưởng niệm Bác sĩ
NGUYỄN QUỐC ÁNH,
người thầy đã truyền thụ
những kiến thức “ THẦN
KINH HỌC” cho chúng tôi.*

L.Đ.Hình – N.Chương

TỰA CHO BẢN IN LẦN THỨ HAI

Trong mười năm qua, các khoa học về thần kinh đã có rất nhiều tiến bộ vượt bậc dẫn đến sự phát triển của các chuyên khoa sâu trong Thần Kinh Học. Theo qui luật chung, “Thần Kinh Học Trẻ Em” trên thế giới cũng đã và đang đạt được nhiều thành tựu đáng kể trong chẩn đoán và điều trị. Đó là điều rất đáng phấn khởi, khích lệ mọi thầy thuốc quan tâm đến vấn đề phát triển và trưởng thành của trẻ em.

Lĩnh vực bệnh thần kinh ở trẻ em khá phức tạp vì liên quan đến nhiều rối loạn bệnh lý khác nhau. Biểu hiện lâm sàng có thể diễn ra ở mọi vị trí của hệ thần kinh, từ vỏ não đến dây thần kinh ngoại biên và cơ. Các bệnh tật thần kinh có thể xảy ra trong mọi giai đoạn phát triển và chức năng của trẻ em, nhất là trong những năm tháng đầu của lứa tuổi ấu thơ. Chính vì vậy kiến thức về Thần Kinh Học Trẻ Em luôn là một yêu cầu bức xúc đối với các thầy thuốc lâm sàng thần kinh.

Năm 1994 cuốn Thần Kinh Học Trẻ Em này đã được ra mắt quý bạn đọc nhưng do những điều kiện khó khăn nhất

định nên có nhiều đề mục quan trọng đã phải để lại. Tiếp thu những ý kiến đóng góp phê bình của quý bạn đọc, chúng tôi cho xuất bản lần này với những sửa chữa, chỉnh lý và bổ sung cần thiết. Tuy vậy với những khả năng hiểu biết còn hạn chế của chúng tôi, bản in lần thứ hai này chắc vẫn còn nhiều khiếm khuyết. Chúng tôi kính mong quý đồng nghiệp và bạn đọc sẽ vui lòng chỉ giáo cho chúng tôi để cuốn sách này mỗi ngày được hoàn chỉnh thêm.

Nhân đây chúng tôi xin chân thành cảm ơn sự đóng góp của Phó Giáo sư Nguyễn Quang Bài, Phó Giáo sư Tiến sĩ Nguyễn Phương Mỹ và Tiến sĩ Trần Thu Hương trong lần xuất bản này. Chúng tôi cũng xin trân trọng bày tỏ tấm lòng biết ơn của chúng tôi đối với Ban Giám đốc Nhà Xuất bản Y học đã tạo điều kiện thuận lợi để cuốn Thần Kinh Học Trẻ Em lại được ra mắt quý bạn đọc trong dịp kết thúc Thập Kỷ Của Não (1990 - 2000) và bước sang Thiên Niên Kỷ mới.

LÊ ĐỨC HÌNH - NGUYỄN CHƯƠNG

LỜI NÓI ĐẦU

(1994)

Chuyên khoa “THẦN KINH HỌC TRẺ EM” ở Việt Nam đã có mầm mống từ khi Khoa Thần kinh và Tinh thần Bệnh viện Bạch Mai cùng với Bộ môn Thần kinh và Tinh thần Trường Đại học Y Dược Khoa Hà Nội được thành lập ngày 2 tháng 12 năm 1956. Từ đầu năm 1967 những khoá giảng về thăm khám thần kinh trẻ em đã được tiến hành cho một số cán bộ chuyên khoa thần kinh và tinh thần. Năm 1968 được Bộ Y tế giao cho nhiệm vụ nghiên cứu về “hội chứng não cấp” ở trẻ em, một Đơn vị Nghiên cứu Viêm não được hình thành và trên cơ sở đó, một Phòng Thần Kinh Trẻ Em lần đầu tiên ra đời tại Bệnh viện Bạch Mai vào năm 1970.

Hơn hai mươi năm đã trôi qua đi từ ngày đó. Đã bao nhiêu bệnh nhi thần kinh vào điều trị tại Khoa Thần Kinh Bệnh Viện Bạch Mai trong tình trạng cực kỳ trầm trọng cũng đã được cứu thoát từ nơi này. Hình ảnh của những tháng hè rục nóng hàng năm toàn thể cán bộ công nhân viên trong Khoa cùng với gia đình của các bệnh nhi ngày đêm dốc lòng chung sức chống dịch bệnh, cứu bệnh nhi hẳn vẫn còn sinh động trong trí nhớ của bao người.

Từ tất cả những công việc thực tế nêu trên, thông qua các hoạt động trong học tập, nghiên cứu, điều trị, giảng dạy và xây dựng tuyến chuyên khoa, một số kiến thức đã

được thu thập lại trong tập "THẦN KINH HỌC TRẺ EM" này. Ước mong tha thiết của chúng tôi, những người soạn thảo các tài liệu ở đây, là làm sao các đồng nghiệp trong chuyên khoa Thần Kinh có thêm những thông tin cơ bản cần thiết đối với môn Thần Kinh Học Trẻ Em. Với những hiểu biết và kinh nghiệm còn rất hạn chế của chúng tôi, tập sách này chắc chắn còn rất nhiều thiếu sót. Chúng tôi mong các đồng nghiệp trong và ngoài chuyên khoa sẽ góp ý bổ sung sửa chữa cho chúng tôi để các lần xuất bản sau sẽ ngày một hoàn chỉnh hơn. Chúng tôi không bao giờ quên ơn Bs. Nguyễn Quốc Ánh, người Thầy đã truyền thụ những kiến thức thần kinh học cho chúng tôi.

Sống trong "Thập kỷ của Não 1990 - 2000", suy nghĩ về khẩu hiệu "Trẻ em hôm nay - Thế giới ngày mai", chúng tôi hy vọng tập sách này sẽ góp phần nhỏ vào công tác chăm sóc sức khỏe của con em chúng ta. Nhân đây chúng tôi xin trân trọng cảm ơn Cap Anamur, Tổ chức cứu trợ của nhân dân Đức và Bác sĩ Kot Raphael đã giúp đỡ chúng tôi mọi mặt để cuốn Thần Kinh Học Trẻ Em được xuất bản.

PGs.Ts.Bs. LÊ ĐỨC HÌNH

*Khoa Thần Kinh
Bệnh viện Bạch Mai*

PGs.Ts.Bs. NGUYỄN CHƯƠNG

*Bộ môn Thần Kinh
Trường Đại học Y Hà nội*

MỤC LỤC

	Trang
- Tựa cho bản in lần thứ hai (L.Đ. Hình, N. Chương).	3
- Lời nói đầu (L.Đ. Hình, N. Chương).	5
Phần 1. Đại cương	9
- Đặc điểm về giải phẫu chức năng não - tủy ứng dụng vào lâm sàng thần kinh trẻ em (N. Chương).	10
- Đặc điểm phát triển tâm lý - vận động của trẻ em (L.Đ. Hình).	41
- Khám thần kinh trẻ sơ sinh (L.Đ. Hình).	56
- Đánh giá sự phát triển tâm lý - vận động (L.Đ. Hình).	68
- Một số xét nghiệm và thăm dò chức năng trong chẩn đoán bệnh thần kinh ở trẻ em (L.Đ. Hình).	76
- Biến đổi điện não đồ trong bệnh lý thần kinh trẻ em (N.P. Mỹ).	90
Phần 2. Một số nhóm bệnh phổ biến	101
- Đại cương về khuyết tật bẩm sinh (L. Đ. Hình).	103
- Thoát vị màng não và màng tủy (N. Q. Bài).	115
- Hẹp hộp sọ ở trẻ nhỏ (N. Q. Bài).	131
- Các hội chứng động kinh (L. Đ. Hình).	139
- Viêm não Nhật Bản (L. Đ. Hình)	177
- Bệnh sốt rét (L. Đ. Hình).	192
- Bệnh bại liệt trẻ em (L. Đ. Hình).	199
- Viêm tủy (L. Đ. Hình).	207
- Hội chứng Guillain - Barré (L. Đ. Hình)	212
- Hội chứng Reye (L. Đ. Hình).	219

	225
- Giang mai thần kinh bẩm sinh (L. Đ. Hình)	285
- Các biến chứng thần kinh của các bệnh phát ban và sau tiêm chủng (N. Chương).	230
- Biến chứng thần kinh sau tiêm phòng dại (L.Đ.Hình).	233
- Đại cương về bệnh cơ (L.Đ.Hình)	237
- Nhược cơ (L.Đ.Hình).	244
- Teo cơ nửa mặt tiến triển (L.Đ. Hình)	248
- Đại cương về bệnh dây thần kinh (L.Đ. Hình).	250
- Bệnh lý mạch máu não ở trẻ em (N. Chương).	257
- Tai biến mạch máu não ở trẻ em (L.Đ. Hình).	262
- Nhức đầu do rối loạn vận mạch (migren) (L.Đ.Hình).	273
- Biểu hiện thần kinh từ các bệnh nội khoa ở trẻ em (N. Chương).	280
- Rối loạn thể nhiễm sắc (L.Đ. Hình).	284
- Bệnh Wilson (L.Đ. Hình)	288
- Bệnh Schilder (L.Đ. Hình)	299
- U não (N. Chương)	301
- U tuỷ (N. Chương)	307
- Sang chấn sọ ở trẻ em (N. Chương)	309
- Sang chấn cột sống ở trẻ em (N. Chương).	311
- Nang nước trong hộp sọ (N. Q. Bài)	312
- Tràn dịch não (N.Q.Bài).	320
- Chậm phát triển tâm trí (L.Đ.Hình).	337
- Vài nét tâm bệnh học trẻ em (T.T. Hương)	357
Phần 3. Điều trị	369
- Đại cương về dược lý thần kinh (L.Đ. Hình)	371
- Phục hồi chức năng thần kinh (L.Đ. Hình)	403
Phần 4. Phụ lục	409
- Thuật ngữ Việt - Anh - Pháp về thần kinh trẻ em (N. Chương).	411